

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำได้ดี มักสนใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ความเข้าใจยังมีจำกัดเนื่องจากว่ายังไม่มีความพร้อมมากพอ และเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ยังคิดได้เพียงแง่มุมมองเดียวไม่สามารถคิดย้อนกลับไปกลับมาเหมือนผู้ใหญ่ได้ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, น. 9) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการจัดการศึกษา ควรเริ่มต้นในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญมากในการวางรากฐานบุคลิกภาพมนุษย์ และในปัจจุบันนี้มีผลการศึกษาค้นคว้ามากมายที่สนับสนุนและบ่งชี้ว่าการพัฒนาคุณภาพของประชากร จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเด็กวัยนี้ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤตของมนุษย์ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การพัฒนาของเด็กปฐมวัย ในยุคสังคมปัจจุบันนอกเหนือจากภาษาแล้ว ยังมีคุณลักษณะที่แสดงถึงการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปต้องอาศัยการกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญต่ออุปสรรค ความยากลำบาก ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่งที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไปความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงว่า บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง ก็จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตน แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนและความอยู่รอดของสังคม และความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จ ในการทำสิ่งต่าง ๆ มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวและเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และด้วยความรู้สึกที่มั่นคง

กิจกรรมการเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องต่อกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเหล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้

คุณค่าของนิทานคือสนองความต้องการตามธรรมชาติ ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมการกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกันเข้าใจซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, น. 137) จากการศึกษาพบว่านิทานทำให้เด็กฉลาดได้ กิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้แก่เด็กซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, น. 32) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้ในการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ ทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว้ สอดคล้องกับ สมควร ผาวงษา (2553, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กทุกวัย เด็กสามารถพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์ ภาษา สังคม บุคลิกภาพ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ได้ โดยใช้นิทานเป็นสื่อในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และจารุณี ศรีเผือก (2554, น. 18) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานช่วยในการพัฒนาทักษะภาษา ทักษะการฟัง รู้จักอย่างมีสมาธิ ช่วยให้เกิดความรู้ด้านภาษา และการใช้สายตาสื่อความหมาย นิทานยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีอยู่ในสังคม ในด้านการมีคุณธรรมความดีงาม ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะซึมซับลงไป ในจิตใจของเด็ก จนเป็นลักษณะบุคลิกประจำตัวของบุคคลนั้น

โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามและค่านิยมที่พึงประสงค์ จากการประเมินพัฒนาการของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน ปีการศึกษา 2557 พบว่าผลการพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ข้อ 3 มีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ระดับควรเสริม นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะด้านการแสดงออก ด้านความภาคภูมิใจ (โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน, 2558) ส่งผลกระทบให้ทำกิจกรรมและผลการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำเอากิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมาพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติจะสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้หรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.3.2 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.3.3 เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 9 คน

1.5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.5.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง 3 ด้าน คือ

1.5.2.3 ด้านการแสดงออก

1.5.2.4 ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

1.5.2.5 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

1.5.3 กรอบเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่กิจกรรมการเล่านิทานด้วยการแสดงบทบาทสมมติสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 4 สาระดังนี้

1.5.3.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

1.5.3.2 บุคคลและสถานที่สำคัญ

1.5.3.3 ธรรมชาติรอบตัว

1.5.3.4 สิ่งต่างๆรอบตัว

1.5.4 ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วันวันละ 30 นาที

1.5.5 สถานที่วิจัย โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

“เด็กปฐมวัย” หมายถึง เด็กชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

“ความเชื่อมั่นในตนเอง” หมายถึง บุคลิกภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลในการกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและความภาคภูมิใจ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

“การกล้าแสดงออก” หมายถึง การกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถามกล้าตัดสินใจ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ประหม่าเงินอาย มองหน้าและสบตากับครูหรือผู้อื่นเมื่อมีการสนทนากัน หรืออาสาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู

“ความภาคภูมิใจในตนเอง” หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง แสดงความชื่นชมและยอมรับในผลงานของตนเอง การเปิดเผยผลงานของตนต่อกลุ่ม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรม

“การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม” หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูด้วยความสนใจ ให้ความช่วยเหลือ และยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

“การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ” หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ แบบไม่ต้องเตรียมบทบาทมาให้ผู้เรียนล่วงหน้า เพื่อให้

ผู้เรียนได้แสดงตอบโต้ในสภาพการณ์อย่างอิสระตามความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเอง มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนา การทำท่าทางการใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตัวระหว่าง ฟังนิทาน

2. ขั้นปฏิบัติการ ครูแนะนำกิจกรรมประกอบนิทานที่เด็กจะได้มีส่วนร่วม ในการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาสาระของนิทานแต่ละเรื่อง

3. ขั้นสรุป ครูให้เด็กทั้งชั้นร่วมกันสรุปเรื่องที่ได้จากเนื้อหานิทานที่เด็กจะต้องนำไปปฏิบัติ

“ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ” หมายถึง คำที่ใช้พิจารณาว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

“80 ตัวแรก” หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการประเมิน พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

“80 ตัวหลัง” หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการประเมิน พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

“ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.)” หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของการประเมินหลังเรียนกับก่อนเรียน

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.1 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในการนำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.7.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์รูปแบบอื่น